

Yhteinen palveluvirka

Suomessa diakoniaa on kehitetty osana kirkon ja seurakuntien toimintaa sen sijaan, että diakonia olisi eriytynyt kirkon organisaatioista erilliseksi tai rinnakkaiseksi toimintamuodoksi. Ratkaisu on teologisesti oikea, sillä ilman diakoniaa ei ole aitoa seurakuntaa. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa diakonia on erottamaton osa seurakuntien olemusta ja niiden keskeinen tehtävä.

Diakonian virasta ja sen suhteesta kirkon virkaan on keskusteltu Suomessa lähes 150 vuotta. Alusta lähtien on pidetty selvänä, että diakoninen palvelu ja sananjulistus ovat kaksi kirkon keskeistä tehtävää ja diakonia liittyy tiiviisti kirkon jumalanpalveluselämään. Seurakuntadiakonian merkittävä läpimurto tapahtui vuonna 1943 kirkolliskokouksen hyväksytyä esityksen, jonka mukaan seurakuntien tuli perustaa diakonian virkoja. Diakonian viran suhde kirkon erityiseen virkaan jäi kuitenkin määrittelemättä ja tämä epämääräisyys on jatkunut kirkossamme tähän saakka.

Diakonian virkaa, diakonin virkaa, diakonaattia tai diakonivirkaa on pyritty määrittelemään eri mietinnöissä, joista on löydettävissä tiettyjä yhteisiä piirteitä. Diakonian virka nähdään pysyvänä hengellisenä virkana, johon vihkimyksen toimittaa piispa kätten päälle panemisen kautta. Diakonian virka nähdään myös kirkon viran kolmantena säikeenä piispan ja papin virkojen rinnalla, kuten viimeisimmässä ekumeenisessa asiakirjassa Kasvavaa yhteyttä. Edellä mainitusta on nähdäksemme varsin selvä yksimielisyys, mutta sen käytännön toteutuksesta on erimielisyyttä. Erimielisyys koskee lähinnä viran kolmannelle säikeelle kuuluvia tehtäviä ja velvollisuuksia sekä oikeuksia osallistua kirkon hallintoon. Erimielisyyttä on myös siitä, mitä ammattiryhmiä kuuluisi vihkimysviran piiriin.

Diakonian viran aseman tunnustaminen tai diakonaatin kehittäminen on kirkossamme kestänyt kauan. Esitys toisen perään on päätyneet uuden komitean tai työryhmän pohdittavaksi ja osin lopputulemat ovat laimentuneet ja etääntyneet alkuperäisestä tarkoituksestaan. Mietintöjä on todennäköisesti rasittanut niissä esitettyjen muutosten laajuus ja jossain määrin myös jonkin asteinen rajattomuus tai jo lähdössä asetetut reunaehdot.

Seuraavassa esitämme yksinkertaisen mallin diakonaattikysymyksen ratkaisemiseksi kirkossamme. Tämä malli on toteutettavissa ja se edellyttää mahdollisimman vähän muutoksia kirkon säädöksiin.

1. **Kirkon virka on kolmisäikeinen.** Viran säikeet ovat piispan virka, pappisvirka ja diakonian virka. Eri mietinnöissä kolmisäikeisyys on kestävästi perusteltu teologisesti, kirkkohistoriallisesti ja ekumeenisesti, jonka lisäksi se seuraa luterilaisten naapurikirkkojemme kehitystä. Ymmärtäessään viran kolmisäikeisenä kirkkomme ei muuta virkakäsitystään, vaan pelkää ulkonaista järjestystä. Virkaan vihkimys ei turhenna maallikkoutta eikä uhkaa heidän asemaansa seurakuntien toiminnassa ja hallinnossa. Kysymys maallikkojen asemasta liittyy enemmän toimintakulttuuriin, kuin tiettyjen työntekijöiden virkaan vihkimiseen.
2. **Tähän yhteiseen palveluvirkaan vihitään piispat, papit ja diakoniatyöntekijät.** Viran kolmannen säikeen vihkimysvirasta käytetään nimitystä diakonian virka, jolloin se on suorassa jatkumossa nykyiseen diakonian virkaan ja rakentuu tämän varaan. Diakonian virkaan vihitty on joko diakoni tai diakonissa. Diakonian virka vihkimysvirkana on erillinen palvelussuhdevirasta, jonka nimi voidaan tarvittaessa muuttaa seurakuntadiakonian viraksi samaan tapaan kuin pappisvirkaan vihitty toimii seurakuntapastorin palvelussuhdevirassa. Jos palvelussuhdeviran nimeä muutetaan, on vastaava muutos tehtävä kirkkojärjestyksen 6:1 pykälään. Jatkossa diakonian viran kelpoisuusehdoista tulee päättää piispainkokouksessa. Jotta lukkiutunut prosessi saadaan etenemään, on järkevää toteuttaa virkaudistus vaiheittain, mihin piispainkokouskin päätyi vuonna 2015. Ensivaiheessa on syytä aloittaa jo virkaan vihittyjen diakoniatyöntekijöiden liittämällä kolmisäikeisen viran osaksi. Diakonian virkaan voidaan myöhemmin vihkiä muitakin työntekijäryhmiä.

3. **Virkaan kutsutaan ja vihkimyksen toimittaa piispa.** Vihkimys diakonian virkaan toimitetaan nykyisen kirkkokäsikirjan mukaisesti eikä se edellytä muutoksia. Aiemmin diakonian virkaan vihittyjen vihkimys todetaan päteväksi eikä heitä tarvitse vihkiä uudelleen.
4. **Vihkimys on edellytys viran tehtävien hoitamiseksi.** Aikaisimmissa mietinnöissä tätä on esitetty ja samalle kannalle on asettunut myös piispainkokous. Määräys tulee lisätä kirkkojärjestykseen.
5. **Diakonian viran tehtäviin lisätään oikeus saarnata, toimittaa sanajumalanpalvelus, avustaa ehtoollisen jaossa, toimittaa kotiehtoollinen sekä avioliiton siunaaminen ja hautaan siunaaminen.** Nykyisellään diakonian virkaan vihityt saarnaavat messussa, toimittavat sanajumalanpalveluksia, vievät sairaanehtoollisen kotikäynneillä, toimittavat uurnan maahanlaskuja, pitävät hetkipalveluksia ja hartaushetkiä hoivayksiköissä ja saattohoitoyksiköissä jne. Nämä muutokset diakonian viran oikeuksiin oikeastaan vain vahvistavat jo olemassa olevan käytännön ja antavat virallisen oikeuden näihin tehtäviin. Erityisesti pienissä maalaisseurakunnissa tämän kaltaiset järjestelyt ovat jo nyt merkittävässä asemassa seurakunnan toiminnan ylläpitämiseksi järkevällä tavalla ja voidaan olettaa, että tulevaisuudessa edellä mainitut tehtävät lisääntyvät myös diakoniatyöntekijöiden toimittamina.
6. **Diakonian viralla on edustus kirkon hallinnossa.** Papiston keskuudessa on valmiutta jakaa hallintoon osallistumista, sillä Kirkon akateemiset AKI ry:n vuoden 2016 Kirkkopoliittisen linjapaperin mukaan ”Mahdollinen diakonaatti otetaan mukaan osaksi synodaalista hallintoa.” Diakoniatyöntekijöiden Liitto toteaa, että diakonian viralla ei ole tarpeen olla erillistä kiintiötä, vaan kaikki virkaan vihityt valitsevat keskuudestaan yhteisesti edustajansa kirkolliskokoukseen, kapituleihin ja kirkkohallitukseen. Näin toteutettuna virkarakenteen muutos ei johda hallinnon paisumiseen ja monimutkaistamiseen eikä edellytä erillisiä valintaprosesseja.

Diakoniatyöntekijöiden Liitto
Edustajisto 26.11.2018